

Заклученне. Организация работы по формированию основ правовой культуры способствует нравственному развитию личности ребёнка, формированию этических норм, воспитанию чувства симпатии и доброжелательности к окружающим, уважения к труду, развитию культуры общения. Таким образом, все усилия педагогического коллектива учреждения дошкольного образования и родительской общности должны быть направлены на формирование у детей первоначальных правовых знаний.

Список цитируемых источников

1. Квасовка, В. Т. Формирование основ нравственно-правовой культуры у детей старшего дошкольного возраста : пособие для педагогов учреждений, обеспечивающих получение дошкол. образования / В. Т. Квасовка. — Мозырь : Белый Ветер, 2007. — 95 с.

УДК 373

Ломжа Тацяна Мікалаеўна

*Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Гарадзішчанскі дзіцячы сад Баранавіцкага раёна»,
г. н. Гарадзішча, Рэспубліка Беларусь, gorodistche-sad@bar-roo-edu.brest.by*

ГУЛЬНЯВЫЯ ТЭХНАЛОГІІ ЯК СРОДАК МАЎЛЕНЧАГА РАЗВІЦЦА ДЗЯЦЕЙ ДАШКОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ

Артыкул разглядае важнасць развіцця маўлення ў сучасных дзяцей ва ўмовах інфармацыйнага грамадства. У ёй расказваецца, як гульнявыя тэхналогіі з'яўляюцца эфектыўным інструментам для развіцця маўлення выхаванцаў дашкольнага ўзроста, апісваюцца разнастайныя віды педагагічных гульняў і аналізуюцца іх уплыў на развіццё маўлення дзяцей.

Ключавыя словы: гульнёвыя тэхналогіі; развіццё маўлення дзяцей дашкольнага ўзроста.

Lomzha Tatyana Nikolaevna

*State educational institution "Gorodishchensky kindergarten of the Baranovichi district",
Gorodishche settlement, the Republic of Belarus, gorodistche-sad@bar-roo-edu.brest.by*

GAME TECHNOLOGIES AS A MEANS OF SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

The article examines the importance of speech development in modern children in an information society. It describes how game technologies are an effective tool for the development of speech in preschool children, describes various types of educational games and analyzes their impact on the development of children's speech.

Key words: game technologies; speech development of preschool children.

Уводзіны. Фарміраванне ў дзяцей граматычна правільнай, лексічна багатай і фанетычна чыстай мовы — адна з найважнейшых задач у сістэме навучання дзіцяці роднай мове. Правільнае маўленне з'яўляецца адным з паказчыкаў гатоўнасці дзіцяці да навучання ў школе, залогам паспяховага засваення граматы і чытання. Таму выхаванню правільнага маўлення ў дашкольным узросце варты надаваць асаблівую ўвагу.

Маўленчае развіццё выхаванцаў дашкольнага ўзроста — найважнейшая з усіх адукацыйных абласцей. XXI стагоддзе — гэта стагоддзе камп'ютэрных тэхналогій. У дзяцей, здавалася б, ёсць усё для іх развіцця: камп'ютары, тэлефоны, тэлевізары, але чамусьці ўсё больш і больш сустракаюцца дзеці з маўленчымі парушэннямі. Таму праблема маўленчага развіцця дзяцей дашкольнага ўзроста на сённяшні дзень вельмі актуальная.

Асноўная частка. У цяперашні час у дашкольнай адукацыі для развіцця маўлення дзяцей шырока прымяняюцца гульнявыя тэхналогіі. Такі выбар не выпадковы, паколькі гульня з'яўляецца вядучым відам дзейнасці выхаванцаў дашкольнага ўзроста. Гульнявая матывацыя, як вядома, дамінуе над вучэбнай, але, што асабліва важна, на яе базе фарміруецца гатоўнасць да навучання ў школе. Гульня мае важнае значэнне ў жыцці дзіцяці, тое ж значэнне, якое ў дарослага мае дзейнасць, праца, служба. Якое дзіця ў гульні, такое яно будзе ў працы, калі вырасце. Таму выхаванне будучага дзеяча адбываецца перш за ўсё ў гульні.

У сваёй працы па развіцці маўлення выхаванцаў дашкольнага ўзроста выкарыстоўваю гульнявыя тэхналогіі, якія аптымізуюць карэкцыйнае ўздзеянне, робяць працэс навучання больш цікавым і займальным для дзяцей, а гэта значыць і эфектыўным.

Сучасныя гульнявыя тэхналогіі ў развіцці маўлення ўключаюць у сябе аб'ёмную групу метадаў і прамыя арганізацыі педагагічнага працэсу ў форме розных педагагічных гульняў: дыдактычныя гульні; тэатралізаваныя гульні; пальчыкавыя гульні; гульнёвыя прыёмы пры завучванні вершаў; схемы для развіцця звязнага маўлення дзяцей; гульні і практыкаванні на дыхальны апарат.

Асноўным відам гульняў, якія выкарыстоўваю ў працы па развіцці маўлення, з'яўляецца дыдактычная гульня. Дыдактычная гульня з'яўляецца і гульнявым метадам навучання дзяцей дашкольнага ўзрос-

ту, і формай навучання дзяцей, і самастойнай гульнявой дзейнасцю, і сродкам ўсебаковага выхавання дзіцяці. Існуюць наступныя віды дыдактычных гульняў: гульні з прадметамі (цацкамі), настольна-друкаваныя гульні, слоўныя гульні.

У гульнях з прадметамі выкарыстоўваю цацкі і рэальныя прадметы. Гуляючы з імі, дзеці вучацца параўноўваць, ўсталёўваць падабенства і адрозненне прадметаў. Каштоўнасць гэтых гульняў у тым, што з іх дапамогай дзеці знаёмяцца з ўласцівасцямі прадметаў і іх прыкметамі: колерам, велічыняй, формай, якасцю. У гульнях вырашаюць задачы на параўнанне, класіфікацыю, ўстанаўленне паслядоўнасці ў рашэнні задач. Па меры авалодання дзецьмі новымі ведамі аб прадметным асяроддзі, заданні ў гульнях ўскладняюцца: дзеці практыкуюцца ў вызначэнні прадмета па якой-небудзь адной якасці, аб'ядноўваюць прадметы па гэтай прыкмеце (колеры, форме, якасці, прызначэнні і інш.). Напрыклад, з прыродным матэрыялам гуляем у такія гульні: “Знайдзі дрэва па апісанні”, “З якой галінкі дзетка?”, “Збяры букет з восеньскіх лісточкаў” і іншыя. У такіх гульнях фарміруюцца разумовыя працэсы, развіваецца маўленне і памяць.

На думку В. А. Сухамлінскага: «Игра — это та искра, которая зажигает огонёк пылливости и любознательности детей» [1]. Таму настольныя гульні, развіваюць інтэлектуальныя і пазітыўныя здольнасці дзяцей, станючыя эмоцыі дзіцяці. У працэсе гульні развіваюцца ўсе бакі асобы дзіцяці: падатлівасць, талерантнасць, супрацоўніцтва, а таксама засяроджанасць, уседлівасць, умненне даводзіць справу да канца, дысцыплінаванасць – гэта тэа якасці, якія неабходныя дзесям пры навучанні ў школе. А самае галоўнае развіваецца маўленне дзяцей. Да такіх гульняў адносяцца: лато, даміно, парныя карцінкі.

Слоўныя гульні пабудаваны на словах і дзеяннях гуляючага. У такіх гульнях дзеці вучацца, абавіраючыся на наяўныя ўяўленні аб прадметах, паглыбляюць веды пра іх, так як у гэтых гульнях патрабуецца выкарыстоўваць набытыя раней веды ў новых сувязях, у новых абставінах. Дзеці самастойна вырашаюць разнастайныя разумовыя задачы; апісваюць прадметы, вылучаючы характэрныя іх прыкметы; адгадваюць па апісанні; знаходзяць прыкметы падабенства і адрозненні; групуюць прадметы па розных уласцівасцях, прыкметах. Напрыклад: гульні на пашырэнне слоўнікавага запаса (прадметнага, дзеяслоўнага слоўніка і слоўніка прыкмет); гульня “Скажы наадварот” (з мячом). Дарослы прапануе дзіцяці падабраць словы з процілеглым значэннем (г. зн. сказаць наадварот): варона вялікая, а верабей ... (маленькі); Ваня высокі, а Саша ... (нізкі); Каця вясёлая, а Маша ... (сумная); гульня “Які? Якая? Якое?” (якія дзеці?, якое надвор'е?, якое неба?).

Гульні на развіццё граматычнага ладу маўлення: гульня “Скажы ласкава” (малако ... малачко, тварог ... тваражок); гульня “Адзін-многа”. Утварэнне формы множнага ліку назоўнікаў: мяч — мячы; птушка — птушкі; груша — грушы; гульня “Палічы”. Дзіцяці прапануецца палічыць прадметы ад 1 да 5: адзін мяч, два мячы ... пяць мячоў.

Гульні на развіццё звязнага маўлення: гульня “Прыдумай сказ”. Дарослы прапануе дзіцяці скласці сказ з адным зададзеным словам, затым з двума зададзенымі словамі: апельсін — Маша есць апельсін; варона, дрэва — Варона сядзіць на дрэве.

Гульні на развіццё фанематычнага ўспрымання: гульня “Які першы гук у слове?»; гульня “Прыдумай слова на гук...”.

Тэатралізаваная гульня — гэта від мастацкай дзейнасці, у працэсе якой яе ўдзельнікі авалодваюць роднай мовай і навыкамі маўленчых зносін праз мастацкія вобразы. Удзельнічаючы ў тэатралізаванай гульні, дзеці знаёмяцца з навакольным светам ва ўсёй яе разнастайнасці - праз вобразы, фарбы, гукі, музыку, а ўмела пастаўленыя вихавальнікам пытанні падахвочваюць думаць, аналізаваць, рабіць высновы і абагульненні. Тэатралізаваная гульня — невычэрпная крыніца развіцця пачуццяў, перажыванняў і эмацыйных адкрыццяў, спосаб далучэння да духоўнага багацця. У выніку дзіця спазнае свет розумам і сэрцам, выказваючы стаўленне да добра і зла, спазнае радасць, звязаную з пераадоленнем цяжкасцей зносін, няўпэўненасць у сабе.

Тэатралізаваныя гульні можна падзяліць на дзве асноўныя групы: гульні-драматызацыі і рэжысёрскія гульні.

У гульнях-драматызацыях дзіця выконвае ролю ў якасці “артыста”, самастойна стварае вобраз з дапамогай комплексу сродкаў вербальнай і невербальнай выразнасці. Відамі драматызацыі з'яўляюцца: гульні-імітацыі вобразаў жывёл, людзей, літаратурных персанажаў; ролевыя дыялогі на аснове тэксту; інсцэніроўкі твораў; пастаноўкі спектакляў па адным або некалькіх творах; гульні-імправізацыі з разыграннем сюжэту без папярэдняй падрыхтоўкі.

У рэжысёрскай гульні “артыстамі” з'яўляюцца цацкі або іх намеснікі, а дзіця, арганізуе дзейнасць як сцэнарыст і рэжысёр, кіруе “артыстамі”. Агучваючы герояў і каментуючы сюжэт, ён карыстаецца рознымі сродкамі выразнасці. Віды рэжысёрскіх гульняў вызначаюцца ў адпаведнасці з разнастайнасцю тэатраў. Я выкарыстоўваю настольны, пласкасны, пальчыкавы тэатр, тэатр у скрынцы, лялечны, тэатр цацак.

Пальчыкавыя гульні, ўяўляюць сабой інсцэніроўку вершаў і пацешак, рыфмаваных гісторый, казак пры дапамозе пальцаў. Гульні з пальчыкамі развіваюць мозг дзіцяці, стымулююць развіццё мовы, творчыя здольнасці, фантазію дзіцяці. Простыя рухі дапамагаюць зняць напружанне не толькі з саміх рук, але і паслабіць мышцы ўсяго цела. Яны здольны палепшыць вымаўленне многіх гукаў. Чым лепш працуюць пальцы і ўся рука, тым лепш дзіця гаворыць.

Сістэматычныя практыкаванні па трэніроўцы руху пальцаў аказваюць стымулюючы ўплыў на развіццё маўлення дзіцяці, яго здольнасцяў і талентаў В. А. Сухамлінскі пісаў: «Ум ребёнка находится на кончиках его пальцев» [1].

Завучванне вершаў — гэта выдатны сродак пераклучыць дзяцей на іншы від дзейнасці. А прагаворванне вершаў адначасова з рухамі, робіць мову дзяцей больш рытмічнай, гучнай, выразнай і эмацыйнай. У сваёй працы ўжываю мнематэхналогію. Дадзеная методыка дапамагае спрасціць працэс запамінання дзецьмі вершаў, прыводзіць да ўзбагачэння слоўнікавага запasu і фарміраванні сувязнага маўлення. Схемы ўяўляюць сабой выявы, па якіх можна запомніць і прайграць цэлы верш. Выкарыстанне мнематэхналогіі для навучання завучвання вершаў захапляе дзяцей, ператварае занятак у гульню.

Для навучання сувязнага маўлення дзіцяці, ў сваёй працы, пры чытанні казак і апавяданняў выкарыстоўваю схему. Спачатку ствараю карцінна-схематычны план сэнсавай паслядоўнасці частак праслуханага тэксту мастацкага твора. Паступова ў дзіцяці фарміруюцца абагульненныя ўяўленні аб лагічнай паслядоўнасці тэксту, на якія ён арыентавацца ў самастойнай маўленчай дзейнасці. Затым, разам з дзіцем схематычна малюю сюжэт казкі або апавяду, выкарыстоўваючы сімвалы. Гэта эфектыўны спосаб, які дазваляе выявіць змест і паслядоўнасць дзеянняў, вызначаных адносінамі паміж персанажамі.

Дыханне — найважнейшая функцыя арганізма, ад якой залежаць здароўе чалавека, яго фізічная і моўная дзейнасць. Правільнае дыханне спрыяе правільнаму фарміраванню маўленчай, нервовай і імуннай сістэм. Для развіцця дыхання дзіцяці выкарыстоўваю дыхальныя гульні: здзьмуць сняжынку, паперкі, пушынку са стала, з рукі; гуляем з султанчыкамі, вяртушкамі; выкарыстоўваю такое гульнявое практыкаванне, як “Загані мяч у вароты”, “Матылёк, ляці!”.

Заклучэнне. Выкарыстанне гульнявых тэхналогій дапамагае арганізаваць працу цікавей і разнастайней, падтрымлівае цікавасць дзяцей на працягу ўсяго навучання, аказвае ўплыў на хуткасць запамінання, разуменне і засваенне праграмавага матэрыялу ў поўным аб'ёме. Такім чынам, у выніку адукацыйнай дзейнасці з ужываннем гульнявых тэхналогій у дзяцей здымаецца пачуццё скаванасці, пераадолюецца сарамлівасць, паступова развіваецца логіка мыслення, моўная і агульная ініцыятыва.

Спіс цытаваных крыніц

1. Сухомлинский, В. А. Сердце отдаю детям / В. А. Сухомлинский. — Киев : Радян. шк., 1974. — 288 с.

УДК 373.2

Лопатюк Анна Людвиговна¹, Гелло Татьяна Анатольевна², кандидат педагогических наук, профессор

¹Муниципальное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребёнка № 20 «Андрюш»», Тирасполь, Приднестровье, Республика Молдова, detcad20tira@mail.ru

²Государственное образовательное учреждение «Приднестровский государственный университет имени Т. Г. Шевченко», Тирасполь, Приднестровье, Республика Молдова, tatgel@yandex.ru

РЕАЛИЗАЦИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОГО ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье раскрывается содержание муниципального проекта поликультурного воспитания дошкольников, принципы его построения, цель и задачи разработки, обосновывается необходимость внедрения и средства решения поставленных задач, предназначение и сроки реализации, направления и этапы осуществления, формы партнёрства сетевого взаимодействия, формы деятельности с дошкольниками, положительные стороны влияния проекта на уровне детей, педагогов дошкольного учреждения и городского профессионального сообщества педагогов.

Ключевые слова: дошкольное образование; поликультурное воспитание; муниципальный проект; социальное партнёрство.

Lopatjuk Anna Ludvigovna¹, Gello Tatyana Anatolyevna², Candidate of Pedagogical Sciences, Professor

¹Municipal Preschool Educational Institution “Child Development Center № 20 «Andriesh”», Tiraspol, Pridnestrovie, the Republic of Moldova, detcad20tira@mail.ru

²Pridnestrovian State University named after T. G. Shevchenko, Tiraspol, Pridnestrovian, the Republic of Moldova, tatgel@yandex.ru

IMPLEMENTATION OF MULTICULTURAL EDUCATION IN A MODERN ORGANIZATION OF PRESCHOOL EDUCATION

The article reveals the content of the municipal project of multicultural education of preschoolers, the principles of its construction, the purpose and objectives of the development, substantiates the need for implementation and means of solving the tasks, the purpose and timing of implementation, directions and stages of implementation, forms of partnership networking, forms of activity with preschoolers, the positive aspects of the impact of the project at the level of children, preschool teachers and the city's professional community of teachers.

Key words: preschool education; multicultural education; municipal project; social partnership.